

Воронешки државен универзитет Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,
Русија Македонија

Воронежский государственный университет Университет имени Гоце Делчева, г. Штип,
Россия Македония

Voronezh State University Goce Delcev University in Stip,
Russia Macedonia

Четвертая международная научная Четврта меѓународна научна
конференция конференција

Fourth International Scientific Conference

**ФИЛКО
FILKO**

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

**ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS**

23-25 мај 2019 / 23-25 мая 2019 / 23-25 May 2019

Воронеж

Воронеж

Voronezh

**Воронешки државен универзитет
Русија**

**Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,
Македонија**

**Воронежский государственный университет
Россия**

**Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип,
Македонија**

**Voronezh State University
Russia**

**Goce Delcev University in Stip,
Macedonia**

**Четвертая международная научная
конференция**

**Четврта меѓународна научна
конференција**

Fourth International Scientific Conference

**ФИЛКО
FILKO**

**ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION**

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

**ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS**

23-25 мај 2019 / 23-25 мая 2019 / 23-25 May 2019

Воронеж

Воронеж

Voronezh

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

821(062)

811(062)

316.7(062)

37(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција (4 ; 2019 ; Воронеж)

Филологија, култура и образование [Електронски извор] : зборник на трудови / Четврта меѓународна научна конференција, 23-25 мај 2019, Воронеж = Филологија, култура и образование : сборник статей / Четвертая международная научная конференция, 23-25 мая 2019, Воронеж = Philology, culture and education : conference proceedings / Fourth international scientific conference, 23-25 May 2019, Voronezh. - Штип : Универзитет "Гоце Делчев" = Универзитет имени Гоце Делчева = Shtip : Goce Delcev University, 2019

Начин на пристап (URL): <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>. - Трудови на мак., рус. и англ. јазик. - Фусноти кон текстот. - Текст во PDF формат, содржи 368 стр. , табели. - Наслов преземен од екранот. - Опис на изворот на ден 31.12.2019. - Abstracts кон повеќето трудови. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-698-1

1. Насп. ств. насл.

а) Книжевност - Собири б) Јазици - Собири в) Култура - Собири г)

Образование - Собири

COBISS.MK-ID 111947786

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД

Олга А. Бердникова, Филолошки факултет при ВГУ

Светлана Јакимовска, Филолошки факултет при УГД

Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ

Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД

Генадиј Ф. Коваљов, Филолошки факултет при ВГУ

Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД

Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Виолета Димова (Македонија)

Даниела Коцева (Македонија)

Драгана Кузмановска (Македонија)

Ева Ѓорѓиевска (Македонија)

Марија Кусевска (Македонија)

Силвана Симоска (Македонија)

Татјана Стојановска Иванова (Македонија)

Лариса В. Рибачева (Русија)

Софија Заболотнаја (Русија)

Татјана А. Тернова (Русија)

Татјана Атанасоска (Австрија)

Олег Н. Фенчук (Белорусија)

Јулиа Дончева (Бугарија)

Билјана Мариќ (Босна и Херцеговина)

Душко Певуља (Босна и Херцеговина)

Волф Ошлис (Германија)

Волфганг Моч (Германија)

Габриела Б. Клајн (Италија)

Михал Ванке (Полска)

Мајкл Рокланд (САД)

Даниела Костадиновиќ (Србија)

Селена Станковиќ (Србија)

Тамара Валчиќ-Булиќ (Србија)

Ахмед Ѓуншен (Турција)

Нецати Демир (Турција)

Шерифе Сехер Ерол Чал'шкан (Турција)

Карин Руке-Бруген (Франција)

Танван Тонтат (Франција)

Технички секретар

Ирина Аржанова

Марица Тасевска

Главен и одговорен уредник

Драгана Кузмановска

Јазично уредување

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)

Марјана Розенфелд (руски јазик)

Биљана Иванова (англиски јазик)

Снежана Кирова (англиски јазик)

Татјана Уланска (англиски јазик)

Техничко уредување

Ирина Аржанова

Костадин Голаков

Марица Тасевска

Славе Димитров

Адреса на организацискиот комитет:

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронешки државен универзитет

Филолошки факултет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

Е-пошта: filko.conference@gmail.com

Веб-страница: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД

Ольга А. Бердникова, Филологический факультет при ВГУ

Светлана Якимовска, Филологический факультет при УГД

Татьяна А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ

Виолета Димова, Филологический факультет при УГД

Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ

Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД

Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Виолета Димова (Македония)

Даниела Коцева (Македония)

Драгана Кузмановска (Македония)

Ева Гёргиевска (Македония)

Мария Кусевска (Македония)

Силвана Симоска (Македония)

Татьяна Стояновска-Иванова (Македония)

Лариса В. Рыбачева (Россия)

Софья Заболотная (Россия)

Татьяна А. Тернова (Россия)

Татьяна Атанасоска (Австрия)

Олег Н. Фенчук (Беларусь)

Юлиа Дончева (Болгария)

Биляна Марич (Босния и Херцеговина)

Душко Певуля (Босния и Херцеговина)

Вольф Ошлис (Германия)

Волфганг Моч (Германия)

Габриелла Б. Клейн (Италия)

Ева Бартос (Польша)

Михал Ванке (Польша)

Майкл Рокланд (США)

Даниела Костадинович (Сербия)

Селена Станкович (Сербия)

Тамара Валчич-Булич (Сербия)

Ахмед Гюншен (Турция)

Неджати Демир (Турция)

Шерифе Сехер Эрол Чал'шкан (Турция)

Карин Рукэ-Брутэн (Франция)

Танван Тонтат (Франция)

Ученый секретарь

Ирина Аржанова

Марица Тасевска

Главный редактор

Драгана Кузмановска

Языковая редакция

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонский язык)

Марьяна Розенфельд (русский язык)

Бильяна Иванова (английский язык)

Снежана Кирова (английский язык)

Татьяна Уланска (английский язык)

Техническое редактирование

Ирина Аржанова

Костадин Голаков

Марица Тасевска

Славе Димитров

Адрес организационного комитета

Университет им. Гоце Делчева – Штип

Филологический факультет

ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македония

Воронежский государственный университет

Филологический факультет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Россия

Э-почта: filko.conference@gmail.com

Веб-сайт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD

Olga A. Berdnikova, Faculty of Philology, VGU

Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD

Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU

Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD

Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU

Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD

Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Daniela Koceva (Macedonia)

Dragana Kuzmanovska (Macedonia)

Eva Gjorgjievska (Macedonia)

Marija Kusevska (Macedonia)

Silvana Simoska (Macedonia)

Tatjana Stojanovska-Ivanova (Macedonia)

Violeta Dimova (Macedonia)

Larisa V. Rybatcheva (Russia)

Sofya Zabolotnaya (Russia)

Tatyana A. Ternova (Russia)

Tatjana Atanasoska (Austria)

Oleg N. Fenchuk (Belarus)

Yulia Doncheva (Bulgaria)

Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)

Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)

Wolf Ochlies (Germany)

Wolfgang Motch (Germany)

Gabriella B. Klein (Italy)

Ewa Bartos (Poland)

Michal Wanke (Poland)

Danijela Kostadinovic (Serbia)

Selena Stankovic (Serbia)

Tamara Valchic-Bulic (Serbia)

Ahmed Gunshen (Turkey)

Necati Demir (Turkey)

Şerife Seher Erol Çalışkan

Karine Rouquet-Brutin (France)

That Thanh-Vân Ton (France)

Michael Rockland (USA)

Conference secretary

Irina Arzhanova

Marica Tasevska

Editor in Chief

Dragana Kuzmanovska

Language editor

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)

Maryana Rozenfeld (Russian)

Biljana Ivanova (English)

Snezana Kirova (English)

Tatjana Ulanska (English)

Technical editing

Irina Arzhanova

Kostadin Golakov

Marica Tasevska

Slave Dimitrov

Address of the Organizational Committee

Goce Delcev University - Stip

Faulty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

Voronezh State Universiy

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Боровикова Яна – ОРГАНИЗАЦИИ ОБУЧЕНИЯ ЛИЦ ТРЕТЬЕГО ВОЗРАСТА.....	4
2. Бубнов Александр – ОСОБЕННОСТИ СОЦИАЛЬНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ СТУДЕНЧЕСКИХ И КУРСАНТСКИХ ГРУПП В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ В ВУЗЕ.....	12
3. Bunčić Suzana R. – KAPOR`S <i>CONFESSIONS</i> BETWEEN METAFICTION, FICTION AND AUTOBIOGRAPHY.....	17
4. Бутусова Наталия – ОБ АКТИВНЫХ МЕТОДАХ ИЗУЧЕНИЯ ПРАВА В ВУЗЕ.....	24
5. Витанова Рингачева Ана – РЕЛИКТИ НА ШАМАНИЗМОТ КАКО НИШКА НА ПОВРЗУВАЊЕ ВО МАКЕДОНСКАТА И РУСКАТА ТРАДИЦИЈА.....	35
6. Власова Надежда – ЛЕКСИЧЕСКИЕ ИГРОВЫЕ УПРАЖНЕНИЯ НА ДОВУЗОВСКОМ ЭТАПЕ ИЗУЧЕНИЯ РКИ.....	42
7. Гайдар Карина – ВУЗЫ НА ПОРОГЕ НОВЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ: КАК СОВМЕСТИТЬ ПЛОХО СОВМЕЩАЕМОЕ, ИЛИ НУЖНЫ ЛИ ОКСЮМОРОНЫ ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ?	49
8. Гладышева Светлана – ЖУРНАЛЫ ДЛЯ ДЕТЕЙ В СОЦИОКУЛЬТУРНОМ ПРОСТРАНСТВЕ РУССКОГО ЗАРУБЕЖЬЯ (1920-1940-Е ГГ.)	56
9. Голицына Т.Н., Заварзина В.А. – ЖАРГОННАЯ ЛЕКСИКА В РОССИЙСКОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ДИСКУРСЕ НОВЕЙШЕГО ПЕРИОДА.....	62
10. Грачева Жанна – ТЕМПОРАЛЬНОЕ МАРКЕМНОЕ ПРОСТРАНСТВО В РОМАНЕ В. НАБОКОВА «МАШЕНЬКА»	66
11. Гркова Марија – УСВОЈУВАЊЕТО НА <i>ИМЕНКИТЕ</i> ВО VI И ВО VII ОДДЕЛЕНИЕ ВО ШТИПСКО.....	76
12. Грујовска-Миланова Сашка – КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА НА УПОТРЕБАТА НА МОДАЛНИТЕ ГЛАГОЛИ КАКО МАРКЕРИ ЗА ЕВИДЕНЦИЈАЛНОСТ ВО МАКЕДОНСКИОТ И ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК.....	83
13. Ѓорѓиева Димова Марија – ИНТЕРДИСКУРСИВНИОТ ТАНЦ МЕЃУ РОМАНОТ И ИСТОРИЈАТА.....	89
14. Данькова Т.Н. – ЯЗЫКОВОЕ ВОПЛОЩЕНИЕ ЛЮБВИ К РОДИНЕ В ТВОРЧЕСТВЕ Н.М. РУБЦОВА.....	96
15. Денкова Јованка – МАКЕДОНСКО-РУСКА КНИЖЕВНА ПАРАЛЕЛА (ВАНЧО НИКОЛЕСКИ–САМУИЛ МАРШАК.....	103
16. Жаров Сергей - СВОБОДА КАК ПРОБЛЕМА ОБУЧЕНИЯ В КУЛЬТУРАХ ВОСТОКА И ЗАПАД.....	110
17. Žigić Vesna, Stekić Dunja, Martać Valentina – DIFFICULTIES THAT PEOPLE WITH VISUAL IMPAIRMENT HAVE IN ACCESSIBILITY TO WEB INFORMATION BY USING THE AUDITORY ACCESS.....	112
18. Зыкова Наталья, Мазкина Ольга – ФОРМИРОВАНИЕ КОНФЛИКТОЛОГИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ СПОРТИВНЫХ ТРЕНЕРОВ В УСЛОВИЯХ РЕАЛИЗАЦИИ НОВЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ.....	122

19. Ивановска Билјана – ГОВОРНИОТ ЧИН „ОДБИВАЊЕ“ И НЕГОВА РЕАЛИЗАЦИЈА КАЈ МАКЕДОНСКИТЕ ИЗУЧУВАЧИ НА СТРАНСКИ ЈАЗИК.....	127
20. Караниколова-Чочоровска Луси – СУПТИЛНИТЕ ПРОТИВРЕЧНОСТИ ВО ЛИРИКАТА НА ПЕТАР ПЕРЕДОВИЌ.....	135
21. Кашкина Марина – РАЗВИТИЕ АНАЛИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ НА УРОКАХ ИСТОРИИ.....	141
22. Кибальниченко Сергей – ПРОБЛЕМА ДИАЛОГИЗМА В ТВОРЧЕСТВЕ Ф.М. ДОСТОЕВСКОГО И ВЯЧ. ИВАНОВА	145
23. Kyrchanoff Maksym W. – HERITAGE OF NIKOLAI LESKOV AND CULTURAL INFLUENCES IN CONTEXTS OF RUSSIAN-AMERICAN LITERARY PARALLELS.....	151
24. Кислова Дарња – СРАВНЕНИЕ КАК СРЕДСТВО ВЫРАЖЕНИЯ СПЕЦИФИКИ ХУДОЖЕСТВЕННОГО МИРОВОСПРИЯТИЯ (НА МАТЕРИАЛЕ ТЕКСТОВ НАТАЛЬИ О’ШЕЙ)	160
25. Комаровская Елена, Жиркова Галина – КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ ПЕДАГОГОВ КАК ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА.....	166
26. Кортунова Лилия – ТЕХНОЛОГИЯ «ДЕБАТЫ» КАК ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ТИП ОБУЧЕНИЯ И СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ КУЛЬТУРЫ ОБУЧАЮЩИХСЯ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ	177
27. Koteva-Mojsovska Tatjana, Shehu Florina – THE INITIAL EDUCATION OF TEACHER AND ITS CONNECTION TO PRACTICE IN THE “SOCIETY OF KNOWLEDGE”.....	181
28. Коцева Весна – ЕКСПЛИЦИТНИТЕ ОБЈАСНУВАЊА КАКО НЕОПХОДНА ИЛИ НЕПОТРЕБНА КОМПОНЕНТА ВО РАМКИТЕ НА ПОУЧУВАЊЕТО ГРАМАТИКА СО ОБРАБОТКА НА ИНПУТ	187
29. Koseva Daniela, Mirascieva Snezana – EDUCATION - NEED OF CULTURE.....	195
30. Кузмановска Драгана, Кирова Снежана, Иванова Биљана – ФРАЗЕОЛОГИЗМИТЕ КАКО ВАЖНА АЛКА ВО ПРОЦЕСОТ НА УСВОЈУВАЊЕ НА СТРАНСКИОТ ЈАЗИК.....	199
31. Кузмановска Драгана, Мрмеска Викторија – МАКЕДОНСКО-ГЕРМАНСКИ ПОСЛОВИЧНИ ПАРАЛЕЛИ СО АНИМАЛИЗМИ.....	204
32. Леонтиќ Марија – ЗБОРОВНИ ГРУПИ СО ПРИСВОЕН СУФИКС ВО ТУРСКИОТ ЈАЗИК И НИВНОТО ПРЕДАВАЊЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК.....	210
33. Лесневская Димитрина – БОЛГАРСКАЯ СЛАВИСТИКА – СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ.....	216
34. Лумпова Лидија – ЯВЛЕНИЕ ДИАЛОГИЧНОСТИ В РОМАНЕ-ЭПОПЕЕ Л.Н. ТОЛСТОГО «ВОЙНА И МИР».....	222
35. Мартиновска Виолета – МАКЕДОНСКО-РУСКИ КУЛТУРНИ ПАРАЛЕЛИ...	229
36. Milanović Nina S. – SYNTAX-STYLISTIC FEATURES OF COMPARATIVE STRUCTURES IN THE NOVEL <i>WE, DELETED</i> BY S. VLADUŠIĆ.....	234
37. Младеноски Ранко – ОКСИМОРОНОТ ВО „НЕЖНОТО СРЦЕ НА ВАРВАРОТ“ ОД ВЕНКО АНДОНОВСКИ.....	240

38. Негриевска Надица - ЗНАЧЕЊЕТО НА ИТАЛИЈАНСКИТЕ ПРОСТИ ПРЕДЛОЗИ FRA и TRA И НИВНИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	248
39. Недосейкин Михаил – КУЛЬТУРНАЯ ПАМЯТЬ И МОТИВ «ОБРЕТЕНИЯ СЕБЯ» В РОМАНЕ М. ОНДАТЖЕ «АНГЛИЙСКИЙ ПАЦИЕНТ».....	256
40. Недялкова Наталия Дмитриевна – СОВРЕМЕННАЯ МАКЕДОНСКАЯ ПОЭЗИЯ – ОТ СИМВОЛИЗМА ДО МАГИЧЕСКОГО СВЕРХРЕАЛИЗМА.....	262
41. Ниами Емил, Голаков Костадин - СУПСТАНТИВИРАНИТЕ ПРИДАВКИ И ПРИЛОШКИ ОПРЕДЕЛБИ ВО РУСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК...	269
42. Никифоров Игорь – ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ КОНСТРУКТИВНОГО РАЗРЕШЕНИЯ МЕЖЛИЧНОСТНЫХ КОНФЛИКТОВ В ВОИНСКИХ КОЛЛЕКТИВАХ	274
43. Пляскова Елена – НАЦИОНАЛЬНАЯ СПЕЦИФИКА НЕМЕЦКИХ КОМПАРАТИВНЫХ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ.....	279
44. Позднякова О.В. – СОВРЕМЕННЫЙ РЕБЕНОК И ДЕТСКАЯ КНИГА. НОВЫЕ ВЕКТОРЫ РАЗВИТИЯ.....	286
45. Попов Сергей – ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ЛЕКСИКИ РАЗЛИЧНЫХ ЯЗЫКОВЫХ ГРУПП В ТОПОНИМИИ ВОРОНЕЖСКОЙ ОБЛАСТИ.....	292
46. Пороткова Наталья, Соловьева Ирина – ФОРМИРОВАНИЕ ТВОРЧЕСКОЙ САМОСТОЯТЕЛЬНОСТИ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ СТУДЕНТОВ – ПСИХОЛОГОВ.....	297
47. Прасолов Михаил – ОНТОЛОГИЧЕСКИЙ СТАТУС ЯЗЫКА И НЕУСТРАНИМОСТЬ АВТОРА: ЗАМЕЧАНИЯ К ФИЛОСОФИИ ИМЕНИ С.Н. БУЛГАКОВА	301
48. Ристова Цветанка – АНАЛИЗА НА ПРЕДНОСТИТЕ И МОЖНОСТИТЕ ОД УЧЕЊЕТО НА ДАЛЕЧИНА ВО ОБРАЗОВАНИЕТО НА ТУРИЗМОТ И ХОТЕЛИЕРСТВОТО.....	308
49. Романова Светлана – ЖАНРОВОЕ СВОЕОБРАЗИЕ ТВОРЧЕСТВА РУССКОЯЗЫЧНОГО АВТОРА БЕЛАРУСИ ЭДУАРДА СКОБЕЛЕВА (НА ПРИМЕРЕ РОМАНА «БЕГЛЕЦ»)	315
50. Сверчков Дмитрий – СОСТАВЛЯЮЩИЕ ИНДИВИДУАЛЬНОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ТРАЕКТОРИИ КУРСАНТА И ИХ КОМПОНЕНТЫ.....	322
51. Shehu Florina, Koteva Mojsovska Tatjana – TEACHERS' INTERCULTURAL COMMUNICATION COMPETENCIES IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION....	328
52. Сидоров Владимир, Харьков Иван – ЦЕННОСТИ В КОНТЕКСТЕ СОЦИОКУЛЬТУРНЫХ ПРЕДПОЧТЕНИЙ ИНДИВИДОВ КАК НРАВСТВЕННЫЕ И ЭСТЕТИЧЕСКИЕ ИМПЕРАТИВЫ, ВЫРАБОТАННЫЕ ЧЕЛОВЕЧЕСКОЙ КУЛЬТУРОЙ.....	336
53. Сидорова Е.В., Швецова О.А. – ПРОЕКТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ НА ЗАНЯТИЯХ ПО РУССКОМУ ЯЗЫКУ В ШКОЛЕ И ВУЗЕ (К ВОПРОСУ О ПРОБЛЕМАХ ПРЕЕМСТВЕННОСТИ	341
54. Симонова Светлана, Белоусов Арсений – К ВОПРОСУ ОБ ЭВТАНАЗИЙНОЙ ПАРАДИГМЕ СОВРЕМЕННОЙ КУЛЬТУРЫ И ТЕНДЕНЦИЯХ ЕЕ ПРЕОДОЛЕНИЯ.....	346
55. Соколова Марија – ЈАДРОТО НА ЈАЗИЧНОТО СОЗНАНИЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК.....	355

56. Тасевска Марица, Хаџи-Николова Адријана – УСВОЈУВАЊЕ НА ВЕШТИНАТА ЗБОРУВАЊЕ ВО НАСТАВАТА ПО ГЕРМАНСКИ ЈАЗИК.....	360
57. Тодорова Марија – НЕВЕРБАЛНА КОМУНИКАЦИЈА ВО НАСТАВАТА.....	373
58. Токарева Наталџа Владимировна – КАТЕГОРИЈА МЕЧТЫ В ПОЕЗИИ Д.В. ВЕНЕВИТИНОВА.....	377
59. Тужикова В.И. – ОСОБЕННОСТИ ЭТНОСТЕРЕОТИПОВ РУССКОЙ МОЛОДЕЖИ.....	382
60. Фиљушкина Светлана, Борискина Жанна – АВТОР В ПУБЛИЦИСТИЧЕСКОМ ПРОИЗВЕДЕНИИ (НА МАТЕРИАЛЕ КНИГИ Г. ГРИНА «GETTING TO KNOW THE GENERAL. THE STORY OF AN INVOLVEMENT», 1984.).....	390
61. Хаџи-Николова Адријана, Тасевска Марица – СТРАТЕГИИ ЗА УЧЕЊЕ СПОРЕД ОКСФОРД.....	394
62. Христова С.Н. – ФОРМЫ ОБРАЩЕНИЯ Ты / Вы И You В ЭТИКЕТНОЙ РЕЧИ РУССКИХ И АНГЛИЙСКИХ АРИСТОКРАТОВ XIX ВЕКА В АСПЕКТЕ СОЦИОЛИНГВИСТИКИ (НА МАТЕРИАЛЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ РУССКОЙ И АНГЛИЙСКОЙ ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ)	403
63. Цацков Оливер – ДУШАН БУДИМИРОВИЌ И СЕРГЕЈ МИХАЈЛОВ ОСНОВОПОЛОЖНИЦИ НА ТЕАТАРСКИОТ И МУЗИЧКИОТ ЖИВОТ ВО ШТИП ПОМЕЃУ ДВЕТЕ СВЕТСКИ ВОЛНИ.....	413
64. Чарыкова Ольга – ИМПЛИЦИТНЫЕ КАТЕГОРИИ В СИСТЕМЕ РУССКОГО ЯЗЫКА.....	420
65. Шутаров Васко – МЕДИУМСКАТА ПИСМЕНОСТ И НОВИТЕ ОБРАЗОВНО-КУЛТУРНИ ПРЕДИЗВИЦИ.....	425

СУПСТАНТИВИРАНИТЕ ПРИДАВКИ И ПРИЛОШКИ ОПРЕДЕЛБИ ВО РУСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

Емил Ниами, Руски центар при УКИМ
emil.niami@rbth.ru

Костадин Голаков, Филолошки факултет на УГД
kostadin.golakov@ugd.edu.mk

Супстантивацијата претставува посебен процес на премин на зборовите од една морфолошка категорија во категоријата именки. Како резултат на ваквиот премин се добиваат зборови со граматички и семантички карактеристики на именки. Теоретски збор од која било морфолошка класа може да премине во именка, но најчесто оваа појава се забележува кај придавките и кај прилошките определби.

Целта на овој труд е да ги групира супстантивираниите придавки и прилошки определби во македонскиот и во рускиот јазик според нивното семантичко поле, да ги категоризира според нивната стилска маркација и според употребата во соодветниот јазик, а исто така да изврши и споредба на оваа категорија зборови во двата јазика.

Видови супстантивација

Имајќи го предвид фактот што некои зборови ги употребуваме секојдневно во нашиот говор, не ни забележуваме дека тие некогаш биле придавки или прилошки определби. Кај ваквите зборови е останата само придавската или прилошката форма, додека граматичките признаци, а често и лексичкото значење, е изменето. Ваквиот вид на супстантивација се нарекува целосна, односно полна супстантивација. Нецелосната супстантивација, пак, се карактеризира со тоа што придавката или прилошката определба може да истапи во улога на именка само во определен контекст.

Со оглед на тоа што придавките и прилошките определби имаат најголем број заеднички граматички и семантички признаци со именките, тие и најчесто се користат при супстантивацијата. Супстантивираниите придавки и прилошки определби можат да бидат и узуални и okazjiонални.

Определен број придавки и прилошки определби со текот на времето преминале целосно во категоријата именки, при што тие добиле и самостојна форма за род и за број. Такви се примерите од типот *ученый, насекомое, мостовая*.

Во руската граматичка школа на процесот на супстантивација како начин на зборообразување му е доделено значајно место. В. В. Лопатин ја разгледува и ја објаснува супстантивацијата како синхрон процес на зборообразување и јасно покажува дека адјективизацијата како начин на зборообразување се одделува од супстантивацијата токму по тој признак. Сепак, најголемо внимание на супстантивацијата во рускиот јазик & било посветено од страна на академикот Виктор Владимирович Виноградов кој смета дека процесот на супстантивација го обогатува јазикот, неговиот лексички фонд, а при тоа дава можност за „игра“ на стиловите. За појавата на

супстантивација во современиот македонски јазик пишува и Борис Марков, кој исто како и В.В. Лопатин укажува на синхроноста на процесот на супстантивација, со што јасно ја разграничува оваа појава од процесот на адјективизација,

Со фактот дека овој процес тргнува од разговорниот јазик, логично е дека најголемиот дел од супстантивираниите именки ѝ припаѓаат на разговорната лексика, а помал на литературната.

Во овој кус осврт претставен е само мал дел од супстантивираниите именки во македонскиот и рускиот јазик. За определен број од овие именки постои можност да се класифицираат во определени групи според припадката или прилогот, но за голем број не е можно да се најде заеднички признак, така што тие се претставени во посебна група со останати значења. Како основа за градење на корпусот се земени само често употребуваните именки од ваков тип, бидејќи интенцијата е да се претстават општоупотребуваниите супстантивирани именки како во македонскиот така и во рускиот јазик.

Во првата група на супстантивирани именки влегуваат оние што означуваат определени простории . Во рускиот јазик тоа се именки од типот на: булочная, ванная, девичья, диспетчерская, закусовая, кондитерская, костюмерная, котельная, курительная, кладовая, приемная, прачечная, проходная, парихмахерская, учительская, душевая, операционная, перевязочная, мастерская, столовая, мертвецкая, механическая шет. Со ваквата група супстантивирани именки напоредно функционираат и именки добиени по чисто морфолошки пат на зборообразување со наставката –ка, кои во поголем дел му припаѓаат на разговорниот стил. Па така од столовая комната по пат на супстантивација добиваме столовая, а по морфолошки, суфиксен начин имаме столовка.

Во македонскиот јазик такви примери има многу малку и голем дел од нив ѝ припаѓаат на разговорната лексика: дневна, спална, детска, чекална, пушална, сушална, перална, соблекувална, училна, занимална, слушална и др. Во литературниот јазик прифатена е употребата на придавка + именка: дневна соба, спална соба итн или именка + прилог: соба/просторија за пушење/пушачи итн.

Разликата во двата јазика се состои во зачестеноста на употребата на овој вид именки, како и на широкоприфатениот модел за образување на супстантивирани именки кои означуваат просторија во рускиот јазик. Наспроти рускиот, во македонскиот јазик ваквиот модел е со ограничена примена, па така ретко во разговорниот јазик може да се слушне супстантивирана именка од типот на операциона, а без притоа да се укже на испуштена именка, во овој случај сала.

Во втората група на супстантивирани именки влегуваат именките што означуваат лице. Во рускиот јазик вакви именки има во изобилство и мошне често се употребуваат: больной, вагоновожатый, ведущий, верующий, верховой, взводный, взрослый, виновный, военнотружачий, военный, входящий, вхожий, выздоравливающий, военнопленный, вышестоящий, главнокомандующий, горничная, горнорабочий, городской, горновой, говорящий, дежурный, доверенный, душевнобольной, ездовой, желающий, заведующий, задержанный, заключенный, запасной, караульный, командировочный, конвойный, коридорный, кормовой, краснокожий, крепостной, крестный, лысий, безрукий, безногий, нищий, глухой, немой, глухонемой, (не)пьющий, (не)курящий, отдыхающий, нападающий, нареченный, рулевой, учащийся, служащий, седой, пострадавший, слепой, проживающий, обвиняемый, подчиненный, рабочий, рядовой, часовой, прохожий, портной, оперуполномоченный, сидящий, подзащитный, приговоренный и др. Овие примери во рускиот јазик се мошне чести и му припаѓаат на неутралниот стил на литературниот јазик. Во оваа група посебно се издвојуваат наименувањата на лица присутни во судски или правен процес. Таму

именувањето на речиси сите лица е со супстантивирани именки: обвиняемый, подсудимый, присяжный, осужденный, подзащитный, приговоренный, задержанный итн.

Во македонскиот јазик исто така постојат именки од оваа група: болен (болниот), дежурен (дежурниот), виновен, обвинет, застапуван, воздржан, душевноболен, сед, куц, глув, нем, сакат, бремена итн.

Од оваа група на именки можеме да изведеме една поинаква подгрупа која се заснова на физичката и душевната здравствената состојба на лицето означено во неа. Па, така и во двата јазика имаме примери од типот: бремена - беременная, глув – глухој, душевнобольной – душевноболен, болен – больной итн.

Тука исто така би можеле да забележиме дека во македонскиот јазик овие именки најчесто се употребуваат како определени, односно со член. Па, така мошне се чести примерите од типот: Јас, долупотпишаниот...; ...обвинетиот се товари... и слично.

Во третата група влегуваат именки од среден род што претставуваат називи и појави што се окарактеризирани со определен признак кој е означен во мотивирачкиот дел. Тоа се апстрактни именки од типот на: новое, прекрасное, далекое, минувшее, ожидаемое, будущее, трагическое, неизвестное, вычитаемое, избранное, бывшее итн.

Во македонскиот јазик такви примери исто така има во изобилие: непознато, трагично, комично, барано, сакано, посакувано, убаво, непознато, испуштено, добредојдено, ново, идно итн.

Следната група се супстантивирани именку што означуваат лекарства. Во рускиот јазик вакви примери има многу: снотворное, слабительное, наружное, жаропонижающее, болеутоляющее, тошнотворное, мочегонное, успокоительное итн.

Во македонскиот јазик постои само неколку такви примери: метиленско плаво (сино), надворешно, што по своето значење одговара на руското „наружное“.

Во петтата група влегуваат именките што означуваат животни и растенија т.е. група на животни растенија и се употребуваат исклучиво во множинска форма. Такви примери се: беспозвоночный, бобовый, головоногие, голосеменные, млекопитающие, сумчатые, парнокопытные, яйцекладущие, цитрусовые, мягкотелые, копытные, вечнозеленые, насекомое итн.

Во македонскиот јазик функционираат само неколку примери од овој тип и ѝ припаѓаат исклучиво на разговорната лексика: зимзелени, листопадни и неколку други. Литературната форма на овие супстантивирани именки би била: зимзелени дрвја, листопадни дрвја итн.

Во рускиот јазик во форма на супстантивизирана именка се среќаваат и имиња на села, градови и области: Михајловское, Благодатское, Василевское и др. Ист е случајот и во македонскиот јазик: Коњско, Бабино, Волково итн.

Во разговорниот јазик имињата на улиците, плоштадите, булеварите се употребуваат како супстантивирани именки. Во рускиот јазик тоа се примерите како: Тверская (улица), Манежная (площадь), Красная (площадь), Волгоградский (переулок), Измайловское (шоссе), Долгопруднск, Успенское итн. Во разговорниот македонски јазик оваа појава е особено присутна: Партизанска (булевар Партизански одреди), (улица) Водњанска, (улица) Ленинова, (улица) Лермонтова, (улица) Шекспирова и др. Како што може да се забележи, во македонскиот

јазик именската определба стои пред супстантивираниот именка, па затоа е и зачестена нивната употреба како супстантивирани именка. Така при дијалог во разговорниот јазик имаме ситуации од типот: - Каде живееш? – На Водњанска!, при што очигледно контекстуално се подразбира дека тоа е улица, но при кореспонденција имаме ситуација од типот: улица Водњанска бр. 36, што јасно покажува на разликата во употребата на супстантивираниот именка во стиловите.

На следната група ѝ припаѓаат супстантивираниот именки што означуваат јадење: сладкое, прво, второ, млечно, морожено, жиро, месо, жарко, заливно и др.

Во македонскиот јазик тоа се примерите од типот: благо, солено, тестесто и др.

Како посебна подгрупа од оваа група би можеле да ги извлечеме видовите на месо кои во македонскиот јазик функционираат како супстантивирани именки. Такви се примерите: говедско, телешко, свинско, јагнешко, зајачко итн.

Во рускиот јазик како супстантивирани именки се појавуваат и разни граматички термини: родительный, предложный, существительное, прилагательное, числительное, будущее, настоящее, прошедшее итн.

Во македонскиот јазик не се среќаваат вакви примери.

Следната група е составена од супстантивирани именки што означуваат школи, училишта, институти и факултети. Тоа се примерите: авиациона/ (Школа), автодорожнсј (техникум); филологическиј, Економическиј (факултет); педагогическиј; театралнсј (институт). Овие именки му припаѓаат исклучиво на разговорниот јазик.

Во македонскиот јазик оваа ситуација е исто така присутна: економско, трговско (училиште); вечерна (школа); филолошки, машински (факултет) и т.д.

Оваа група зборови му припаѓаат исклучиво на разговорниот стил и во двата јазика.

Кај македонскиот јазик во групата на супстантивирани именки влегуваат и називите на здравствени одделенија: градно, кожно, нервно, забно, очно, ушно, заразно и др. Одделувањето на оваа група супстантивирани именки од оние кои имаат значење на просторија се образложува со ограниченоста во нивното изведување само на простории од ваков карактер.

Со слично значење во рускиот јазик влегуваат и супстантивираниот именки од разговорниот јазик кои означуваат одделенија, организации и објекти: аллергическое, вирусное (отделение); атомная (электростанция); букинистический (магазин); газетный (киоск); заправочная (станция); коммунальная (квартира); косметический (кабинет) итн.

На оваа група во македонскиот јазик би можела да се доаде и групата на именки што означуваат управи, фондови и слично. Па, така, во македонскиот јазик имаме примери од типот на: социјално (од фонд за социјално осигурување), пензиско (од фонд за пензиско осигурување) и слично. И оваа група му припаѓа исклучиво на разговорниот стил.

И во рускиот и во македонскиот јазик во групата на супстантивирани именки влегуваат јазиците: французский - француски (јазик - јазик), русский - руски, македонский - македонски, английский - англиски, польский - полски и др.

Како посебна група на супстантивирани именки се јавуваат оние што се добиени со испуштање на броеви односно бројни придавки. Во рускиот јазик тоа се примерите од типот: первое

(куханье), четврти (курс), Прва светска (война); Втора светска (война) итн. Во македонскиот јазик примерите се слични: прва (година), петто (одделение), но треба да се забележат и примерите што укажуваат на година, а чија употреба е честа: 1798-мо (лето, во смисла на година), илјада деветстотина осумдесет и петата (година) и сл.

Како следна група можеме да ги издвоиме именките што означуваат облека, односно начин на облекување. Примери од рускиот јазик би биле: военое, штатское, вечернее (платье), спортивное, додека во македонскиот јазик тоа се примерите од типот: невестинско, воено, работничко и др.

Во македонскиот јазик би можеле да издвоиме уште една специфична група придавки кои се составен дел на сложни именки, а се од странско потекло. Тоа се примерите од типот: мини, поп, фолк, фото и слично, кои во разговорниот македонски јазик функционираат самостојно. Така за мини здолниште се употребува само мини, за поп музика само поп, за фотографија само фото итн.

Последната група на супстантивирани именки се оние со различно значење. Во македонскиот и рускиот јазик вакви примери има многу, но тука ќе бидат наброени само неколку од нив.

Во рускиот јазик тоа се примери од типот: адресная (книга), бельевой (шкаф), домашнее (задание), внештатный (корреспондент), водительские (права), вступительный (экзамен), выпускной (бал), выходној (день), генеральный (директор), двоюродный (брат), документальный (фильм), заграничный (паспорт), замужняя (женщина), дипломная (работа), проездной (билет), зубной (врач), кандидатская (диссертация), канатная (дорога), кольцевая (линия), коммерческий (директор), конкурсная (комиссия), купальный (костюм), курсовая (работа), лабораторный (анализ), скорый (поезд), сборная (команда), косая или прямая (линия) и др. Кај дел од овие именки во рускиот јазик се забележува и абревијација од типот на лабанализ за лабораторный анализ, гендиректор за генеральный директор, заграничный паспорт за заграничный паспорт итн.

Кај македонскиот јазик во оваа група влегуваат: автобуска, железничка (станица); сателитска (антена); дипломска, семинарска (работа); слободна, влезна (карта); авионски (билет); патнички, товарен (воз); апелационен (суд); тоалетна (хартија); колонска (вода); хемиско (чистење, пенкало); принуден (одмор); вонреден (студент); приемен, писмен (испит); градски (сообраќај); матурска (вечер); докторска (дисертација); возачка (дозвола); ладна (ондулација); септемвриска (сесија); пријавен (лист); наставнички (совет); работна (тетратка) и др.

Сите наведени примери од оваа група се од разговорната лексика.

На крајот би можеле да забележиме дека со процесот на супстантивизација е најден уште еден нов начин на зборообразување на именките кој иако во голем дел не е нормативен, сепак игра важна улога во создавањето на лексиката. Сепак, мора да се напомене дека ваквиот начин на зборообразување е сè повеќе застапен од едноставна причина што преку него јазикот станува поекономичен, а тоа всушност е и тенденцијата на современата комуникација.